

e-mail: i.krpyak@tneu.edu.ua

Круп'як І.Й. к.е.н., старший викладач

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ РЕГІОНУ В
УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

Крупьяк И.И. к.э.н., старший преподаватель

**УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РЕСУРСАМИ РЕГИОНА В
УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ**

Krupiak I.Y., Ph.D., Senior lecturer

**MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES OF REGION IN THE
CONDITIONS OF ECONOMIC INSTABILITY**

В умовах економічної нестабільності вичерпання потенціалу екстенсивного розвитку окремих регіонів, обмеження їх власної фінансової бази та підвищення рівня дотаційності призводить до посилення негативних тенденцій макроекономічної динаміки. Відтак, множина питань пов'язаних з фінансовим забезпеченням розвитку цих територіальних утворень зумовлює необхідність ґрунтовних теоретичних досліджень та практичних заходів в напрямку впровадження нових механізмів управління їх фінансовими ресурсами.

Дослідженню теоретичних і практичних аспектів фінансового забезпечення розвитку регіонів присвячено наукові праці вітчизняних вчених: І. Вахович, В. Галушак, З. Герасимчук, Т. Голікової, Б. Данилишина, М. Долішного, О. Другова, Л. Зайцевої, І. Камінської, М. Карліна, В. Пилипів, С. Писаренко, С. Романюка, В. Чужикова, М. Чумаченка, Я. Шевчука, І. Школи, С. Юрія та інших. Аналіз проблем фінансової політики розвитку регіонів здійснювали такі зарубіжні науковці і практики, як Р. Бінгем, С. Вайт, Б. Твіс, В. Стевенс, Р. Хакет, Г. Холіс, Л. Чихладзе. Проте особливої уваги потребує дослідження особливостей управління фінансовими ресурсами регіонів та розроблення науково-методичних засад формування фінансових ресурсів, які б відповідали сучасним вимогам і задовольняли потреби суспільства.

Формування фінансових ресурсів регіону відбувається шляхом їх перерозподілу між суб'єктами господарювання і домогосподарствами, з одного боку, та державою, з іншого, за допомогою використання податкового та неподаткового методів. Особливість першого методу полягає у встановленні державою обов'язкових і безповоротних грошових платежів, які мобілізуються у бюджет відповідного рівня у визначених розмірах та протягом певного інтервалу часу. При застосуванні податкового методу формування фінансових ресурсів здійснюється відповідно до законодавчо визначених суб'єктів і об'єктів оподаткування, ставок податків та неподаткованого мінімуму. Мобілізовані неподатковим методом фінансові ресурси мають здебільшого цільове спрямування та незначне фіскальне значення.

Ефективність реалізації податкової політики в регіонах залежить від можливостей регіону щодо сплати податків, оскільки для забезпечення їх збалансованого соціально-економічного розвитку важливе значення має відповідність планових податкових надходжень податкоспроможності цих територіальних утворень. Причому остання визначається соціально-економічними аспектами розвитку регіону та формується під впливом різноманітних зовнішніх і внутрішніх факторів. Саме тому, лише за умов врахування особливостей розвитку регіонів, відмінностей в їх соціально-економічних умовах та в розвитку виробничої і соціальної інфраструктури податкова політика є інструментом активного впливу на соціально-економічний розвиток цих територій, рівень його фінансового забезпечення.

Однак, на нашу думку, більшість видів податків і платежів не є стабільними джерелами надходжень, за винятком податку на доходи фізичних осіб, що викликає необхідність покриття бюджетних дефіцитів за рахунок коштів державного бюджету. Це обмежує повноваження та рівень автономності органів місцевого самоврядування у визначенні пріоритетів бюджетних видатків, позбавляє їх самостійності у вирішенні нагальних проблем розвитку регіону. В такому контексті визначальним чинником забезпечення ефективності управління фінансовими ресурсами регіону є подальша фінансова

децентралізація, що передбачає перенесення ваги управлінського процесу та концентрацію фінансового ресурсу з рівня регіону на рівень територіальної громади. Децентралізація сприяє нарощенню фінансового потенціалу регіону, активізації інвестиційної діяльності, стимулюванню підприємницької активності. Водночас, фінансова децентралізація пов'язана із ризиками домінування локальних інтересів над регіональними чи національним, а за умов фінансово-економічної нестабільності, цілі державної і регіональної влади в питаннях реалізації бюджетної політики, можуть мати різні пріоритети, що призводить до дезінтеграції національного економічного простору та неефективного функціонування внутрішнього ринку країни.

Важливим джерелом фінансових ресурсів регіону, що акумулюються органами місцевої влади з метою забезпечення його збалансованого соціально-економічного розвитку, розширення фінансових можливостей є банківський кредит. Однак, підвищенню рівня конкурентоспроможності окремих регіонів практично не сприяє кредитна політика банків, що пояснюється дефіцитом позичкового капіталу. Причиною цього є низькі доходи населення, які визначають його платоспроможність, а також функціонування значних коштів поза банками, у «тіньовій» економіці. На нашу думку, для залучення додаткових кредитних ресурсів в економіку цих територій доцільним є: формування ефективної кредитної політики як одного із важелів реформування економіки та структурних перетворень шляхом збільшення обсягів кредитів та раціонального їх спрямування для забезпечення пріоритетного розвитку наукоємних галузей і підприємств; впровадження пільгового кредитування інноваційних і експортоорієнтованих проєктів, що передбачені державними програмами пріоритетного розвитку. Особливе значення має також розвиток мікрокредитування, що дозволяє реалізувати спеціальний підхід до оцінки кредитоспроможності малих підприємств, здешевлює мікрокредити для позичальників за збереження достатньо високого рівня рентабельності.

Направлення інвестиційних ресурсів на розвиток регіонів з достатніми трудовими ресурсами, відносно сприятливими політичними та екологічними

умовами запобігатиме розпорошенню ресурсів за численними об'єктами, та дозволить швидко освоїти їх і забезпечити своєчасну окупність. При цьому, зовнішні інвестиції означають можливість використання акумульованих за кордоном коштів для розвитку конкретного підприємства, що сприятиме розвитку економіки регіону. Водночас, існують об'єктивні причини, які зменшують можливість залучення іноземних інвестицій. Найвагомішими перешкодами залучення інвестицій в економіку як України в цілому, так і окремих регіонів є недосконалість законодавства стосовно іноземного інвестування та його нестабільність, нерозвиненість інфраструктури, постійні зміни в рівнях митних платежів.

Проблемою розвитку регіонів в контексті економічної діяльності держави є недостатність фінансування соціальної сфери, відсутність системного підходу до формування державних соціальних гарантій та інструментарію вибору пріоритетів соціальної політики для вирішення проблем найбільш незахищених прошарків населення. Наслідком нерівномірності територіального розвитку країни є також можливість виникнення відцентрових тенденцій та формування локальних осередків соціального невдоволення в окремих регіонах. Саме тому, на нашу думку, одним із основних завдань соціальної політики, в межах цих регіонів є забезпечення функціонування механізму відтворення трудового потенціалу, недопущення виникнення соціальних конфліктів, а також зняття напруги підвищеної соціальної небезпеки.

Таким чином, належна фінансова база регіонів є основою для забезпечення якісного виконання органами місцевого самоврядування своїх повноважень та одним із найважливіших засобів припинення втручання в діяльність місцевої влади інших суб'єктів. Для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами регіону стратегії його розвитку повинні включати напрями зміцнення і розширення фінансової бази, оскільки саме забезпеченість регіону достатніми фінансовими ресурсами є запорукою його конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, а також нарощення фінансового потенціалу регіону.

Література:

1. Круп'як І. Інвестиційне забезпечення розвитку економіки регіону/ І. Й. Круп'як, Л. Б. Круп'як //Ефективна економіка. – 2015. – № 12 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua
2. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика: монографія / З. В. Герасимчук, В. Г. Поліщук. – Луц. нац. техн. ун-т. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011 . – 516 с.
3. Фінанси регіону: теорія, проблеми, практика : монографія / М.А. Козоріз, А. Я. Кузнєцова, І. З. Сторонянська, Г. В. Возняк. – К. : УБС НБУ, 2010. – 222 с.